

KAPITOLA 2.

OBEČNÁ USTANOVENÍ O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Právní úpravu obchodních korporací obsahuje **zákon o obchodních korporacích**. Pramenem práva obchodních korporací je také občanský zákoník. Ten upravuje obecná ustanovení o právnických osobách a o korporacích.

2.1 Systematika zákona o obchodních korporacích

Zákon o obchodních korporacích má 3 části a 786 paragrafů. První část je označena názvem „obchodní korporace“. Upravuje např. založení, vznik, zrušení a zánik obchodních korporací, základní pojmy týkající se obchodních korporací, dále jednotlivé obchodní společnosti a družstva. Druhá část obsahuje ustanovení přechodná a závěrečná. Třetí část obsahuje pouze ustanovení o účinnosti. **Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2014.**

2.2 Pojem obchodní korporace, vznik a zánik obchodní korporace

Obchodní korporace je právnickou osobou. Občanský zákoník stanoví, že korporace je druh právnické osoby. Korporaci vytváří jako právnickou osobu společenství osob. Charakteristickým znakem korporací je, že mají tzv. osobní složku (společníky, členy). **Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti a družstva. Obchodními společnostmi** jsou veřejná obchodní společnost (VOS), komanditní společnost (KS), společnost s ručením omezeným (SRO) a akciová společnost (AS). Právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná. **Hlavním cílem činnosti obchodních korporací je podnikání, dosahování zisku.**

Proces vzniku obchodní korporace má dvě fáze:

- 1) založení
- 2) vznik

Obchodní korporace se zakládá **společenskou smlouvou**. Společenská smlouva, kterou se zakládá SRO a AS, vyžaduje formu veřejné listiny. Pokud zákon připouští, aby společnost založil jediný zakladatel, zakládá se **zakladatelskou listinou** pořízenou ve formě veřejné listiny. SRO a AS může založit jediný zakladatel. SRO a AS může mít jediného společníka také v důsledku soustředění všech podílů v jeho rukou. Takováto společnost se označuje jako **jednočlenná**. Působnost nejvyššího orgánu vykonává v jednočlenné společnosti její společník. **Vznik obchodní korporace nastává zápisem do obchodního rejstříku. Obchodní korporace má právní osobnost a svéprávnost od svého vzniku do svého zániku.** Po vzniku obchodní korporace ji soud prohlásí za neplatnou, pokud společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě nebo pokud zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků. Zakladatelem,

společníkem nebo členem obchodní korporace může být pouze osoba zletilá a plně svéprávná.

Proces zániku obchodní korporace má dvě fáze:

1) zrušení

Obchodní korporace **se zrušuje** dohodou, uplynutím doby, na kterou byla zřízena, splněním účelu, ke kterému byla zřízena, nebo rozhodnutím soudu. Může být zrušena s likvidací nebo bez likvidace.

2) zánik

Zánik nastává **výmazem z obchodního rejstříku**.

Soud na návrh toho, kdo na tom má právní zájem, zruší obchodní korporaci a nařídí její likvidaci, jestliže není schopna po dobu delší než jeden rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel, nebo pokud nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky.

2.3 Vklad společníka, základní kapitál obchodní korporace, podíl společníka

Vkladem je věc, kterou se společník nebo budoucí společník zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. Vkladovou povinnost můžeme splnit splacením v penězích (**peněžitý vklad**) nebo vnesením jiné penězi ocenitelné věci (**nepeněžitý vklad**). Po dobu trvání obchodní korporace ani po jejím zrušení nemá společník právo na vrácení vkladu. Vkladatel splní vkladovou povinnost ve lhůtě a způsobem určeným zákonem a společenskou smlouvou. Vlastnické právo k předmětu vkladu vnesenému před vznikem obchodní korporace nabývá obchodní korporace okamžikem svého vzniku. **Základní kapitál** obchodní korporace je souhrn všech vkladů.

Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti plynoucí z této účasti. Každý společník může mít pouze jeden podíl v téže obchodní korporaci; to neplatí pro účast v SRO a AS a podíl komanditisty v KS. Rozeznáváme podíl na zisku, vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku. **Podíl na zisku** schválí k rozdělení nejvyšší orgán obchodní korporace. Podíl na zisku může být rozdělen pouze mezi společníky. Při zániku účasti společníka v obchodní korporaci za jejího trvání vzniká společníkovi právo na **vypořádací podíl**. Při zrušení obchodní korporace s likvidací má každý společník právo na **podíl na likvidačním zůstatku**; pokud nestanoví společenská smlouva nebo dohoda společníků jinak, vyplácí se tento podíl v penězích. Podíl na likvidačním zůstatku vyplatí likvidátor. Smrtí nebo zánikem společníka přechází jeho podíl v obchodní korporaci na dědice nebo právního nástupce. Společenská smlouva však může přechod zakázat nebo omezit.

2.4 Orgány obchodní korporace

Obchodní korporace má:

- 1) nejvyšší orgán
- 2) statutární orgán
- 3) může mít také kontrolní orgán

Nejvyšším orgánem ve VOS a KS jsou všichni její společníci, v SRO a AS valná hromada a v družstvu členská schůze. **Statutárním orgánem** VOS je každý její společník. Statutárním orgánem KS jsou komplementáři, SRO jeden nebo více jednatelů, u AS a družstva představenstvo. **Statutární orgán** je orgán výkonný, vykonává běžnou každodenní řídicí činnost, právně jedná navenek vůči třetím osobám (např. uzavírá smlouvy). Statutární orgán za obchodní korporaci jedná. **Kontrolní orgán** nemusí být zřízen u všech obchodních korporací povinně. Obchodní korporace má také orgán, který vykonává **obchodní vedení** společnosti. Obchodní vedení je vnitřní řízení hospodářské činnosti společnosti a řízení její vnitřní správy. Jedná se o manažerské řízení společnosti, o činnost směřující dovnitř společnosti.

Členem orgánu obchodní korporace může být jen ten, kdo je bezúhonný (má čistý trestní rejstřík). Člen orgánu obchodní korporace musí jednat s péčí řádného hospodáře, pečlivě, s potřebnými znalostmi, v zájmu obchodní korporace. Péče řádného hospodáře znamená, že řádný hospodář právně jedná odpovědně, svědomitě, pečuje o majetek obchodní korporace. Musí o majetek pečovat tak, aby na něm nevznikla škoda jeho úbytkem nebo znehodnocením, ale také aby došlo ke zhodnocení majetku a k jeho rozmnožení v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná. Práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se řídí ustanoveními občanského zákoníku o příkazní smlouvě. Pokud by však byla uzavřena **smlouva o výkonu funkce**, řídí se práva a povinnosti touto smlouvou. Cílem smlouvy o výkonu funkce je upravit vzájemná práva a povinnosti mezi společností a členem jejího orgánu. Člen orgánu obchodní korporace může ze své funkce **odstoupit**. Nesmí tak však učinit v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná. Odstupující člen oznámí své odstoupení orgánu, který ho zvolil, a jeho funkce končí uplynutím jednoho měsíce od doručení tohoto oznámení. Člen statutárního orgánu obchodní korporace může být z výkonu funkce **vyloučen**, pokud v posledních třech letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře. O vyloučení rozhoduje soud. Společník, který má většinu hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci, se označuje jako **většinový společník**.

Otázky:

1. Co je obchodní korporace?
2. Jak vzniká obchodní korporace?
3. Jaké jsou orgány obchodní korporace?
4. Co je statutární orgán?

K A P I T O L A 3.

OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI**3.1 Druhy obchodních společností****1) osobní obchodní společnosti**

Mezi osobní společnosti patří veřejná obchodní společnost (VOS) a komanditní společnost (KS). Charakteristickým znakem osobních společností je, že společníci (VOS) nebo alespoň někteří z nich (KS) ručí za závazky společnosti celým svým majetkem, osobně se podílejí na řízení společnosti a zpravidla ve společnosti také sami pracují.

2) kapitálové obchodní společnosti

Mezi kapitálové společnosti patří společnost s ručením omezeným (SRO) a akciová společnost (AS). Charakteristickým znakem kapitálových společností je, že společnost povinně vytváří základní kapitál v zákonem stanovené minimální výši, zakladatelé mají vkladovou povinnost, minimální výše vkladu je stanovena zákonem, za závazky společnosti společníci neručí vůbec (AS) nebo je jejich ručení omezeno (SRO). Řízení společnosti zajišťuje profesionální placený aparát.

3.2 Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost je společnost alespoň dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně celým svým majetkem. Společníkem může být osoba fyzická i právnická. V případě, kdy je společníkem právnická osoba, vykonává společnická práva a povinnosti jí pověřený zmocněnec, kterým může být pouze fyzická osoba. Firma obsahuje označení „veřejná obchodní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“ V případě, že firma obsahuje jméno alespoň jednoho ze společníků, postačí označení „a spol.“ Pokud ve společenské smlouvě není dohodnuto jinak, jsou podíly společníků stejné. VOS je osobní společností. Společníci nemají ze zákona vkladovou povinnost, vklady jsou dobrovolné. **Společnost se zakládá společenskou smlouvou.**

Společenská smlouva obsahuje

- a) firmu společnosti,
- b) předmět podnikání společnosti nebo údaj, že byla založena za účelem správy vlastního majetku, a
- c) určení společníků uvedením jména a příjmení, bydliště, v případě právnické osoby názvu a sídla.

Společenská smlouva může být měněna pouze dohodou všech společníků. Jestliže společenská smlouva nestanoví jinak, každý společník má při hlasování jeden hlas. Pokud se ve společenské smlouvě společníci zaváží vložit vklad, splní vkladovou povinnost ve lhůtě, způsobem a v rozsahu určených společenskou smlouvou, jinak v penězích bez zbytečného odkladu po vzniku své účasti ve společnosti. Společník, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti, může být ze společnosti jejím nejvyšším orgánem po marném uplynutí dodatečné lhůty určené pro splnění **vyloučěn**. Když to společenská smlouva připustí, může

společník za podmínek určených ve společenské smlouvě a se souhlasem všech společníků splnit svou vkladovou povinnost také provedením práce nebo poskytnutím služby. **Společnost vzniká zápisem do obchodního rejstříku.** Společník může do společnosti **přistoupit** nebo ze společnosti **vystoupit** změnou společenské smlouvy. Společník, který do společnosti přistoupil, ručí i za dluhy společnosti vzniklé před jeho přistoupením. Po zániku účasti ve společnosti ručí společník jen za ty dluhy společnosti, které vznikly před zánikem jeho účasti. **Zisk a ztráta se dělí mezi společníky rovným dílem.**

Nejvyšším orgánem VOS jsou všichni její společníci. K rozhodování ve všech věcech společnosti je zapotřebí souhlasu všech společníků. Společenská smlouva však může určit jinak (např. že je zapotřebí souhlasu pouze určitého počtu společníků). **Statutárním orgánem** společnosti jsou všichni společníci, k **obchodnímu vedení** jsou oprávněni také všichni společníci. Společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem jsou a k obchodnímu vedení jsou oprávněni pouze někteří společníci nebo jeden z nich. Každý společník může nahlížet do všech dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje. Pro společníky platí **zákaz konkurence**. To znamená, že bez svolení všech ostatních společníků nesmí společník podnikat v předmětu podnikání společnosti. Společník nesmí být ani členem statutárního nebo jiného orgánu jiné obchodní korporace s obdobným předmětem podnikání.

Společnost se zrušuje

- a) výpovědí společníka,
- b) dnem právní moci rozhodnutí soudu, kterým zrušuje společnost,
- c) smrtí společníka (fyzické osoby). Společenská smlouva však může připustit dědění podílu.
- d) zánikem společníka (právnícké osoby). Společenská smlouva však může připustit přechod podílu na právního nástupce.
- e) vyloučením společníka,
- f) z jiných důvodů určených ve společenské smlouvě.

Společník může navrhnout, aby soud společnost **zrušil**, zejména když jiný společník porušuje zvláště závažným způsobem své povinnosti nebo není možné dosáhnout účelu, pro který byla společnost založena. Společnost může navrhnout, aby soud **vyloučil** společníka, který porušuje zvláště závažným způsobem své povinnosti, ačkoliv byl k jejich řádnému plnění společností vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn. Převod podílu společníka ve VOS je zakázán.

3.3 Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, ve které alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (komanditista) a alespoň jeden společník neomezeně (komplementář). Společnost musí založit a musí v ní být po celou dobu jejího trvání alespoň dvě osoby, a to alespoň jeden komanditista a jeden komplementář. Firma obsahuje označení „komanditní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „kom. spol.“ nebo „k. s.“ Komanditní společnost je osobní společnost. Na komanditní společnost se přiměřeně použijí ustanovení o VOS. **Společnost se zakládá společenskou smlouvou, vzniká zápisem do obchodního rejstříku.**

Společenská smlouva obsahuje

- a) firmu společnosti,
- b) předmět podnikání,
- c) určení, který ze společníků je komplementář a který komanditista,
- b) výši vkladu každého komanditisty, výši komanditní sumy.

Nejvyšším orgánem KS jsou všichni její společníci. **Ve společnosti jsou dva druhy společníků – komplementáři a komanditisté.**

Komplementáři

Komplementáři ručí za závazky společnosti celým svým majetkem, nemají ze zákona vkladovou povinnost (vklady jsou dobrovolné), mají obdobné postavení jako společníci VOS. **Statutárním orgánem** společnosti jsou všichni komplementáři. **Obchodní vedení** vykonávají pouze komplementáři. Společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem jsou a k obchodnímu vedení jsou oprávněni pouze někteří z komplementářů nebo jeden z nich.

Komanditisté

Komanditista má **vkladovou povinnost**. **Podíl komanditisty** se určuje podle poměru jeho vkladu k základnímu kapitálu společnosti. **Společnost povinně vytváří základní kapitál**, který je tvořen vklady komanditistů. Komanditista splní vkladovou povinnost ve výši a způsobem určeným ve společenské smlouvě, jinak v penězích a bez zbytečného odkladu po vzniku své účasti ve společnosti. Minimální výše vkladu není zákonem stanovena. Za dluhy společnosti ručí komanditista **omezeně**, a to do výše své komanditní sumy. **Komanditní suma** je konkrétní částka, která se zapisuje do obchodního rejstříku a do které konkrétní komanditista ručí za dluhy společnosti. Pokud komanditista splatí svůj vklad, který je roven komanditní sumě, jeho ručení za dluhy společnosti zaniká. Komanditní suma nemůže být nižší než vklad komanditisty. Komanditista může svůj podíl převést na jiného.

Ve věcech, o kterých nepřísluší rozhodovat statutárnímu orgánu, rozhodují všichni společníci. **Zisk a ztráta** se dělí mezi společnost a komplementáře na polovinu. Komplementáři si část zisku a ztráty rozdělí rovným dílem. Část zisku, která připadla společnosti, se po zdanění rozdělí mezi komanditisty v poměru jejich podílů. Ztrátu komanditisté nenesou.

3.4 Společnost s ručením omezeným**3.4.1 Základní charakteristika společnosti, založení a vznik společnosti**

Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nespĺnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku. Společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků. Pro ručení není rozhodující, že společník sám již celý vklad zaplatil. Ručení společníků zaniká až splacením všech vkladů všech společníků. SRO je společností kapitálovou.

Firma obsahuje označení „společnost s ručením omezeným“, které může být nahrazeno zkratkou „spol. s r.o.“ nebo „s. r. o.“ **Podíl společníka** se určuje podle poměru jeho vkladu k základnímu kapitálu společnosti. **Společnost se zakládá společenskou smlouvou.**

Společenská smlouva může připustit vznik různých druhů podílů. Podíly, se kterými jsou spojena stejná práva a povinnosti, tvoří jeden druh. Podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, je podíl základní. Pokud to společenská smlouva připouští, může společník vlastnit více podílů, a to i různého druhu. Různé druhy podílů a jejich obsah se určí ve společenské smlouvě. Společníci se zapisují do seznamu společníků, který vede společnost. Do seznamu společníků se zapisuje jméno a bydliště nebo sídlo společníka, jeho podíl, výše vkladu společníka a počet hlasů náležející k podílu. Když společník přestane být společníkem, společnost ho ze seznamu společníků bez zbytečného odkladu vymaže. **Minimální výše vkladu společníka je jedna koruna.** Společenská smlouva však může určit, že výše vkladu je vyšší. Výše vkladu může být pro jednotlivé podíly stanovena rozdílně. **Společnost povinně vytváří základní kapitál.**

Společenská smlouva obsahuje

- a) firmu společnosti,
- b) předmět podnikání nebo činnosti společnosti,
- c) určení společníků uvedením jména a bydliště nebo sídla,
- d) určení druhů podílů každého společníka a práv a povinností s nimi spojených, pokud společenská smlouva dovoluje vznik různých druhů podílů,
- e) výši vkladu každého společníka,
- f) výši základního kapitálu,
- g) počet jednatelů a způsob jejich jednání za společnost.

Společenská smlouva může být měněna dohodou všech společníků. Pokud tak společenská smlouva stanoví, může být měněna i rozhodnutím valné hromady. **Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být na každý peněžitý vklad splaceno nejméně 30 %.** Společník splní vkladovou povinnost ve lhůtě určené společenskou smlouvou, nejpozději však do pěti let ode dne vzniku společnosti nebo od převzetí vkladové povinnosti za trvání společnosti. Společníka, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti, může ze společnosti valná hromada vyloučit. **Společnost vzniká zápisem do obchodního rejstříku.** Společník má právo na valné hromadě požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech. Společníci se podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých podílů. Pokud společenská smlouva neurčí jinak, vyplácí se podíl na zisku v penězích. Společnost vyplatí podíl na zisku na své náklady a nebezpečí na adresu společníka nebo bezhotovostním převodem na jeho účet.

3.4.2 Orgány společnosti

1) Valná hromada

Valná hromada je **nejvyšší orgán společnosti**. Tvoří ji všichni společníci. Jedná se o shromáždění všech společníků. Do její rozhodovací pravomoci patří zásadní otázky spojené s existencí a fungováním společnosti. Společníci vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti na valné hromadě. Společník se zúčastňuje valné hromady osobně nebo v zastoupení. Pokud se účastní v zastoupení, udělí plnou moc. Plná moc musí být udělena písemně a musí z ní vyplývat, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo na více valných hromadách. Valná hromada **je schopná se usnášet**, pokud jsou přítomni společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů. Každý společník má jeden hlas na každou jednu korunu svého vkladu. Valná hromada **rozhoduje** nadpoloviční většinou hlasů přítomných společníků. Společenská smlouva však může určit, že pro přijetí rozhodnutí je třeba dosáhnout dvoutřetinové, třičtvrtinové většiny hlasů nebo souhlasu všech společníků.

Souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků se vyžaduje

- a) k rozhodnutí o změně obsahu společenské smlouvy,
- b) k rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva,
- c) k rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací.

Valnou hromadu svolává jednatel alespoň jednou ročně. Společenská smlouva může určit, že valná hromada má být svolána častěji. Společník nebo společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu, mohou požádat jednatele, aby svolal valnou hromadu k projednání jimi navržených záležitostí.

Do působnosti valné hromady patří

- a) rozhodování o změně obsahu společenské smlouvy,
- b) volba a odvolání jednatele, případně dozorčí rady, pokud byla zřízena,
- c) volba a odvolání likvidátora,
- d) rozhodování o zrušení společnosti s likvidací,
- e) schvalování rozdělení zisku a úhrady ztrát,
- f) další případy, které do působnosti valné hromady svěruje zákon nebo společenská smlouva.

2) Jednatelé

Statutárním orgánem společnosti je jeden nebo více jednatelů. Jednateli přísluší **obchodní vedení** společnosti. Nikdo není oprávněn udělovat jednatele pokyny týkající se obchodního vedení. Jednatel zajišťuje řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků a na žádost informuje společníky o věcech společnosti. V případě smrti jednatele, odstoupení nebo odvolání z funkce zvolí valná hromada do jednoho měsíce nového jednatele. Pro jednatele platí **zákaz konkurence**. To znamená, že bez svolení všech společníků jednatel nesmí podnikat v předmětu činnosti nebo podnikání společnosti, nesmí také být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem činnosti nebo podnikání.

3) Dozorčí rada

Společnost zřídí dozorčí radu, pokud tak určí společenská smlouva. Dozorčí rada SRO **není povinný orgán**. Dozorčí rada dohlíží na činnost jednatelů, nahlíží do obchodních a účetních knih, jiných dokladů a kontroluje tam obsažené údaje. Jednou ročně podává zprávu o své činnosti valné hromadě.

3.4.3 Zánik účasti společníka ve společnosti

Společník může ze společnosti **vystoupit** jen v případech, kdy to připouští zákon. Účast společníka ve společnosti může být **ukončena písemnou dohodou** s úředně ověřenými podpisy všech společníků. Společnost se může domáhat u soudu **vyloučení** společníka, který porušuje zvláště závažným způsobem svou povinnost, ačkoliv byl k jejímu plnění vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn. Společník může navrhnout, aby soud **zrušil jeho účast** ve společnosti, pokud na něm společnost nemůže spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Každý společník může svůj podíl **převést** na jiného společníka. Společník může převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady. Nabytím podílu přistupuje nabyvatel ke společenské smlouvě společnosti. Obchodní podíl se **dědí**. Dědic se může domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem, pokud z určitých důvodů na něm společnost nemůže spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.

3.5 Akciová společnost

3.5.1 Základní charakteristika společnosti, vznik a zánik společnosti

Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií. Firma obsahuje označení „akciová společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „akc. spol.“ nebo „a.s.“ **Společnost vytváří povinně základní kapitál. Výše základního kapitálu je alespoň 2 000 000 Kč. Společnost se zakládá schválením stanov** (nikoliv společenskou smlouvou). Stanovy jsou základní vnitřní předpis společnosti. Ten, kdo přijal stanovy a podílil se na úpisu akcií, je **zakladatel**. Zakladatelé upíší akcie na celý základní kapitál společnosti. Upsání akcií znamená nabytí akcií už při jejich vydání, přímo od společnosti. Jinou formou nabytí akcií již vzniklé společnosti je koupě už existujících akcií na trhu (např. na burze). **Do okamžiku podání návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí každý zakladatel splatit alespoň 30 % jmenovité hodnoty akcií, které upsal.** AS je kapitálovou společností. Akcionáři neručí za závazky společnosti. Akcionáři se na činnosti společnosti osobními výkony nepodílejí, společnost je odborně řízena profesionálním managementem. **Společnost vzniká zápisem do obchodního rejstříku.**

Stanovy obsahují

- a) firmu a předmět podnikání nebo činnosti,
- b) výši základního kapitálu,
- c) počet akcií a jejich jmenovitou hodnotu,
- d) pokud jsou vydány akcie různých druhů, jejich název a popis práv s nimi spojených,
- e) počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě,
- f) údaje o tom, kolik akcií který zakladatel upisuje, za jaký emisní kurs, způsob a lhůtu pro splácení emisního kursu.

Při **zrušení** společnosti mají akcionáři právo na podíl na likvidačním zůstatku. Právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká odevzdáním akcií společnosti na výzvu likvidátora. Odevzdané akcie likvidátor neprodleně zničí. **Společnost zaniká výmazem z obchodního rejstříku.**

3.5.2 Pojem akcie, forma a druhy akcií

Akcie je cenný papír, se kterým jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.

Akcie obsahuje

- a) označení, že jde o akcii,
- b) jednoznačnou identifikaci společnosti,
- c) jmenovitou hodnotu akcie,
- e) jednoznačnou identifikaci akcionáře,
- f) údaje o druhu akcie,
- g) číselné označení akcie a podpis člena nebo členů představenstva.

Jmenovitá hodnota akcie je částka, která je na akcii uvedena. Akcie též společnosti mohou mít různou jmenovitou hodnotu. **Emisní kurs akcie** představuje cena, za kterou se akcie kupuje nebo prodává na veřejném trhu. Emisní kurs nesmí být nižší než jmenovitá

hodnota akcie. **Emitent akcie** je ten, kdo akcii vydává (emituje) – akciová společnost. **Majitel akcie** je osoba, která akcii poprvé zakoupí či jinak obdrží. Ke změně majitele může dojít převodem akcie (na základě smlouvy) nebo přechodem (děděním). **Základní kapitál AS znamená souhrn jmenovitých hodnot všech akcií, které společnost vydala. Podíl akcionáře představuje poměr jmenovitých hodnot akcií, které akcionář vlastní, k základnímu kapitálu společnosti.**

Pokud se týká **formy akcií**, akcie jsou vydány ve formě **akcií na jméno**. Akcie na jméno se zapisuje do seznamu akcionářů, který vede společnost. Práva spojená s akcií vykonává ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů. Pokud akcionář přestane být akcionářem, společnost ho ze seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu vymaže. Akcie na jméno se převádí rubopisem, ve kterém se uvede jednoznačná identifikace nabyvatele. Rubopis je písemný projev vůle na akcii, kterým dosavadní majitel projevuje vůli převést akcii na jiného. Změna osoby akcionáře se musí oznámit společnosti. Stanovy mohou převoditelnost akcií na jméno omezit, nikoliv však vyloučit.

Druhy akcií

1) kmenové

Akcie kmenové jsou akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo.

2) prioritní

Prioritní akcie jsou takové, se kterými jsou spojena **přednostní práva** týkající se podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku. Prioritní akcie přináší svému majiteli nějakou výhodu, např. vyšší podíl na zisku.

3.5.3 Povinnosti a práva akcionáře

1) Vkladová povinnost

Vkladová povinnost znamená, že při zakládání společnosti musí zakladatel společnosti upsat nějaké akcie a splatit jejich emisní kurs. Akcionář splatí emisní kurs jím upsaných akcií nejpozději do jednoho roku ode dne vzniku společnosti. Pokud akcionář tuto povinnost nesplní ani v dodatečné lhůtě, je ze společnosti vyloučen. Zakladatel se stává akcionářem od okamžiku vzniku společnosti. Pokud se chce osoba stát akcionářem po vzniku společnosti, koupí už existující akcie na trhu (např. na burze).

2) Právo na podíl na zisku

Akcionář má právo na podíl na zisku, který valná hromada schválila k rozdělení mezi akcionáře. Podíl na zisku se určuje poměrem akcií vlastněných akcionářem k základnímu kapitálu společnosti (určuje se podle podílu akcionáře). Pokud stanovy neurčí jinak, vyplácí se podíl na zisku v penězích. Podíl na zisku akcionáře se nazývá **dividenda**.

3) Hlasovací právo

Akcionář je oprávněn účastnit se valné hromady a hlasovat na ní.

4) Právo na vysvětlení

Akcionář je oprávněn požadovat a obdržet na valné hromadě od společnosti vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti. Má právo požadovat informace, které jsou důležité pro výkon jeho akcionářských práv. Představenstvo je povinno poskytnout mu informace pravdivé a dostatečné.

5) Právo uplatňovat návrhy a protinávryhy

Akcionář je oprávněn uplatňovat návrhy a protinávryhy k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady.

3.5.4 Orgány společnosti

Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje představenstvo a dozorčí rada, je systém **dualistický**. Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje správní rada a statutární ředitel, je systém **monistický**. Zakladatelé se mohou rozhodnout, jaký systém vnitřní struktury společnosti zvolí. Nejvyšším orgánem v obou systémech řízení je valná hromada.

1) Valná hromada

Valná hromada je **nejvyšším orgánem společnosti**. Tvoří ji všichni akcionáři. **Jedná se o shromáždění všech akcionářů**. Akcionáři vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti na valné hromadě. Akcionář se zúčastňuje valné hromady osobně nebo v zastoupení. Pokud se účastní v zastoupení, udělí plnou moc. Plná moc pro zastupování na valné hromadě musí být písemná a musí z ní vyplývat, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo na více valných hromadách. Valnou hromadu svolává představenstvo alespoň jednou ročně. Stanovy však mohou určit, že valná hromada má být svolána častěji. Valná hromada **je schopna se usnášet**, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 30 % základního kapitálu. Valná hromada **rozhoduje** většinou hlasů přítomných akcionářů. Stanovy však mohou určit, že pro přijetí rozhodnutí je třeba dosáhnout dvoutřetinové, tříčtvrtinové většiny hlasů nebo souhlasu všech akcionářů. K rozhodnutí o změně stanov, k rozhodnutí, v jehož důsledku se mění stanovy, k rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací a k rozhodnutí o rozdělení likvidačního zůstatku se vyžaduje souhlas **alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů**.

Do působnosti valné hromady náleží

- a) rozhodování o změně stanov,
- b) volba a odvolání členů představenstva,
- c) volba a odvolání členů dozorčí rady a jiných orgánů určených stanovami,
- d) rozhodnutí o rozdělení zisku nebo o úhradě ztráty,
- e) rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací,
- f) jmenování a odvolání likvidátora,
- g) schválení návrhu rozdělení likvidačního zůstatku,
- h) další rozhodnutí, která zákon nebo stanovy svěřují do působnosti valné hromady.

2) Představenstvo

Statutárním orgánem společnosti je představenstvo. Představenstvu přísluší **obchodní vedení** společnosti. Představenstvo zajišťuje řádné vedení účetnictví, předkládá valné hromadě návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Členy představenstva volí a odvolává valná hromada. Členem představenstva může být osoba fyzická i právnická. Právnická osoba vykonává svou působnost prostřednictvím fyzické osoby. Pokud stanovy neučí jinak, má představenstvo tři členy. Představenstvo volí a odvolává svého předsedu. Pokud není ujednáno jinak, funkční období členů představenstva trvá jeden rok. Představenstvo rozhoduje většinou hlasů přítomných členů, stanovy však mohou určit vyšší počet hlasů. Každý člen představenstva má jeden hlas. Pro členy představenstva platí **zákaz konkurence**. To znamená, že člen představenstva nesmí podnikat v předmětu činnosti společnosti. Člen představenstva nesmí také být členem statutárního orgánu jiné právnické

osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti. V případě smrti člena představenstva, odstoupení z funkce, odvolání nebo jiného ukončení jeho funkce zvolí valná hromada do dvou měsíců nového člena představenstva.

3) Dozorčí rada

Dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti. Dozorčí rada je v AS **zřizována povinně**, pokud se AS řídí dualistickým systémem. Dozorčí rada se řídí zásadami schválenými valnou hromadou. Je oprávněna nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a kontrolovat, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností a zda se podnikatelská nebo jiná činnost společnosti děje v souladu se zákonem a stanovami. Dozorčí rada přezkoumává návrh na rozdělení zisku nebo na úhradu ztráty a předkládá svá vyjádření valné hromadě. Pokud stanovy neurčí jinak, má dozorčí rada tři členy. Členy dozorčí rady volí a odvolává valná hromada. Členem dozorčí rady může být osoba fyzická i právnická. Právnická osoba vykonává svou působnost prostřednictvím fyzické osoby.

Dozorčí rada volí a odvolává svého předsedu. Pokud není ujednáno jinak, funkční období členů dozorčí rady je tříleté. Člen dozorčí rady nesmí být současně členem představenstva. Členové dozorčí rady se zúčastňují valné hromady a pověřený člen dozorčí rady ji seznamuje s výsledky činnosti dozorčí rady. Dozorčí rada rozhoduje většinou přítomných členů, stanovy však mohou určit vyšší počet. Každý člen dozorčí rady má jeden hlas. Pro členy dozorčí rady platí **zákaz konkurence**. To znamená, že člen dozorčí rady nesmí podnikat v předmětu činnosti společnosti. Člen dozorčí rady nesmí také být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem činnosti. V případě smrti člena dozorčí rady, odstoupení z funkce, odvolání nebo jiného ukončení jeho funkce zvolí valná hromada do dvou měsíců nového člena dozorčí rady.

4) Správní rada

Správní rada je kontrolní a výkonný orgán. Je zřizována, pokud se AS řídí monistickým systémem. Pokud stanovy neurčí jinak, má správní rada tři členy. Pravidla pro svolání správní rady upraví stanovy. Jednání správní rady svolává její předseda. K účasti na jednání správní rady se vždy přizve statutární ředitel. Správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon. Do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady. Správní rada volí a odvolává svého předsedu. Předseda správní rady organizuje a řídí její činnost, zastupuje správní radu navenek. O svých poznatcích a o činnosti správní rady informuje valnou hromadu. Předseda správní rady zastupuje společnost v řízení před soudy. Předseda správní rady může být současně statutárním ředitelem.

5) Statutární ředitel

Statutárním orgánem společnosti je statutární ředitel jmenovaný správní radou. Smlouvu o výkonu funkce statutárního ředitele schvaluje správní rada. Statutárním ředitelem může být i předseda správní rady. Statutárnímu řediteli přísluší obchodní vedení společnosti.

	VOS	KS	SRO	AS
Druh společnosti	osobní	osobní	kapitálová	kapitálová
Nejvyšší orgán	všichni společníci	všichni společníci	valná hromada	valná hromada
Statutární orgán	všichni společníci	komplementáři	jeden nebo více jednatelů	představenstvo
Ručení společníků	společně a nerozdílně celým svým majetkem	komanditista do výše komanditní sumy, komplementář celým svým majetkem	společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti	ne
Založení společnosti	alespoň 2 osoby	1 komanditista, 1 komplementář	1 osoba	1 osoba
Vkladová povinnost	není	povinný vklad komanditisty	vklad společníka alespoň 1 Kč	ano
Povinný základní kapitál	ne	ano (např. 200 000 Kč)	ano alespoň 200 000 Kč	ano alespoň 2 000 000 Kč

Otázky:

1. Co je veřejná obchodní společnost?
2. Co je komanditní společnost?
3. Co je společnost s ručeným omezením?
4. Kdo je to jednatel?
5. Co je akciová společnost?
6. Kdo je akcionář?
7. Co je to akcie?

K A P I T O L A 4.

DRUŽSTVO**4.1 Základní charakteristika družstva, vznik a zánik družstva**

Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob nebo za účelem podnikání. Družstvo zakládají nejméně tři osoby, má nejméně tři členy. Firma obsahuje označení „družstvo“. Členové neručí za závazky družstva.

K založení družstva je třeba, aby

- 1) se konala ustavující schůze družstva,
- 2) ustavující schůze přijala stanovy. Stanovy jsou základní vnitřní dokument družstva.
- 3) ustavující schůze zvolila členy orgánů družstva,
- 4) ustavující schůze schválila podmínky pro splacení základního členského vkladu.

Pokud jsou všechny tyto podmínky splněny, je družstvo založeno.

Stanovy družstva obsahují

- a) firmu družstva,
- b) předmět podnikání nebo činnosti,
- c) výši základního členského vkladu,
- d) způsob a lhůtu splacení základního členského vkladu,
- e) způsob svolání členské schůze a pravidla jejího rozhodování,
- f) počet členů představenstva a kontrolní komise a délku jejich funkčního období,
- g) podmínky vzniku členství v družstvu a
- h) práva a povinnosti člena družstva.

Návrh stanov vypracuje **svolavatel**, kterým je fyzická osoba písemně k tomu pověřená zájemci o založení družstva. Svolaatel svolá zájemce o založení družstva vhodným způsobem k ustavující schůzi. Ustavující schůze se může zúčastnit osoba, která podala přihlášku do zakládaného družstva svolavateli. **Zakladatelem** družstva je osoba, která podala přihlášku do zakládaného družstva nejpozději do zahájení ustavující schůze, její přihláška byla schválena a splnila podmínky pro členství. **Členové družstva mají vkladovou povinnost. Každý člen se podílí na základním kapitálu družstva základním členským vkladem.** Výše základního členského vkladu je pro všechny členy družstva stejná. Členové mohou vložit další vklad nad rámec základního členského vkladu. Zakladatel splní vkladovou povinnost k základnímu členskému vkladu do 15 dnů ode dne konání ustavující schůze, která rozhodla o založení družstva, jinak se nestane členem. **Družstvo vytváří povinně základní kapitál.** Základní kapitál je souhrn všech vkladů členů družstva. **Družstvo vzniká zápisem do obchodního rejstříku.**

Členství v družstvu vzniká jen při splnění podmínek stanovených zákonem a stanovami

- a) při založení družstva dnem vzniku družstva,
- b) dnem rozhodnutí příslušného orgánu družstva o přijetí za člena nebo pozdějším dnem uvedeným v tomto rozhodnutí, nebo
- c) převodem nebo přechodem družstevního podílu.

Po vzniku družstva rozhoduje o **přijetí** do družstva představenstvo nebo jiný orgán družstva určený stanovami s výjimkou kontrolní komise. Pokud je osoba přijata a stane se členem družstva, musí splatit základní členský vklad ve lhůtě určené stanovami. Tato lhůta však nesmí být delší než tři roky. Členství v družstvu vzniká na dobu neurčitou. Družstvo vede seznam členů. Stanovy mohou určit, že člen nebo někteří členové mají za podmínek určených ve stanovách právo na podíl na zisku.

Družstevní podíl představuje práva a povinnosti člena plynoucí z členství v družstvu. Jedná se o souhrn práv a povinností člena k družstvu a družstva k členovi. Každý člen může mít pouze jeden družstevní podíl. Družstevní podíl může být ve spoluvlastnictví. Převod družstevního podílu je možný jen na osobu, která se podle zákona nebo stanov může stát členem družstva. Člen může převést svůj družstevní podíl na jiného člena, pokud to stanovы nezakazují, a na osobu, která není členem, pokud to stanovы připouštějí. Stanovy mohou převod podmínit souhlasem představenstva. Družstevní podíl přechází na dědice člena za podmínek stanovených zákonem nebo stanovami. Stanovy však mohou přechod podílu vyloučit. Zánikem právnické osoby, která je členem družstva, přechází její družstevní podíl na jejího právního nástupce, pokud o to právnická osoba před svým zánikem požádala a představenstvo s přechodem družstevního podílu před zánikem právnické osoby souhlasilo.

Členství v družstvu zaniká

- a) dohodou,
- b) vystoupením člena,
- c) vyloučením člena,
- d) převodem družstevního podílu,
- e) smrtí člena družstva,
- f) zánikem právnické osoby, která je členem družstva.

Člen může být z družstva **vyloučen**, jestliže závažným způsobem nebo opakovaně porušil své členské povinnosti nebo přestal splňovat podmínky pro členství. Rozhodnutí o vyloučení předchází písemná výstraha. O vyloučení člena z družstva rozhoduje představenstvo.

4.2 Orgány družstva

Orgány družstva jsou

- a) členská schůze,
- b) představenstvo,
- c) kontrolní komise.

Orgány družstva mohou být také jiné orgány zřízené stanovami. Členem orgánu družstva může být jen člen družstva. Každý člen družstva má při hlasování v orgánu družstva jeden hlas. Funkční období členů orgánů družstva nesmí být delší než pět let.

1) Členská schůze

Členská schůze je **nejvyšším orgánem družstva. Jedná se o shromáždění všech členů.** Členové družstva mají právo zúčastnit se členské schůze a hlasovat na ní. Člen se zúčastňuje členské schůze osobně nebo v zastoupení. Pokud se účastní v zastoupení, udělí plnou moc. Plná moc pro zastupování na členské schůzi musí být písemná a musí z ní vyplývat, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo na více členských schůzích. Před-

stavenstvo svolává členskou schůzi ve lhůtách určených stanovami, nejméně však jednou ročně. Představenstvo svolá členskou schůzi vždy, pokud to je v důležitém zájmu družstva. Členská schůze **je schopna se usnášet**, pokud je přítomna většina všech členů, kteří mají většinu všech hlasů. Stanovy však mohou požadovat účast členů, kteří mají vyšší počet hlasů. Členská schůze **rozhoduje** většinou hlasů přítomných členů. Stanovy však mohou určit pro přijetí rozhodnutí vyšší počet hlasů. Každý člen má při hlasování na členské schůzi jeden hlas. Stanovy mohou určit, že má hlasů více.

Členská schůze

- a) mění stanovy,
- b) volí a odvolává členy představenstva a kontrolní komise,
- c) určuje výši odměny členů představenstva a kontrolní komise,
- d) rozhoduje o rozdělení zisku nebo úhradě ztráty,
- e) rozhoduje o zrušení družstva s likvidací,
- f) volí a odvolává likvidátora a rozhoduje o jeho odměně,
- g) schvaluje zprávu likvidátora o naložení s likvidačním zůstatkem,
- h) rozhoduje o dalších otázkách, které zákon nebo stanovy svěřují do její působnosti.

2) Představenstvo

Statutárním orgánem družstva je představenstvo. Představenstvo vykonává **obchodní vedení** družstva. Představenstvo plní usnesení členské schůze, pokud není v rozporu s právními předpisy. Představenstvo zajišťuje řádné vedení účetnictví, předkládá členské schůzi ke schválení návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Představenstvo má tři členy, stanovy však mohou určit vyšší počet členů. Představenstvo volí svého předsedu a popřípadě i jednoho nebo více místopředsedů. Představenstvo rozhoduje většinou hlasů všech svých členů. Stanovy však mohou určit pro přijetí rozhodnutí vyšší počet hlasů. Pro členy představenstva platí **zákaz konkurence**. To znamená, že člen představenstva nesmí podnikat v předmětu činnosti družstva. Člen představenstva nesmí také být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby se shodným předmětem činnosti. Člen představenstva nesmí být současně členem kontrolní komise družstva. V případě smrti člena představenstva, odstoupení z funkce, odvolání nebo jiného ukončení jeho funkce, zvolí nejbližší členská schůze nového člena představenstva.

3) Kontrolní komise

Kontrolní komise je v družstvu zřizována **povinně**. **Kontroluje veškerou činnost družstva**, projednává stížnosti členů a může požadovat jakékoliv informace a doklady o hospodaření družstva. Při výkonu své působnosti je kontrolní komise nezávislá na ostatních orgánech družstva. Kontrolní komise dává písemné stanovisko k návrhu na rozdělení zisku nebo na úhradu ztráty družstva. Na zjištěné nedostatky upozorní představenstvo a dohlíží na zjednání nápravy. Orgány družstva oznámí bez zbytečného odkladu kontrolní komisi všechny skutečnosti, které mohou mít závažné důsledky v hospodaření družstva. Člen kontrolní komise k tomu pověřený má právo zúčastnit se jednání představenstva. O každém jednání představenstva musí představenstvo kontrolní komisi předem informovat. Kontrolní komise má tři členy, stanovy mohou určit vyšší počet členů. Kontrolní komise volí svého předsedu a popřípadě i jednoho nebo více místopředsedů. Rozhoduje většinou hlasů všech svých členů. Stanovy však mohou určit vyšší počet potřebných hlasů. Člen kontrolní komise nesmí být současně členem představenstva družstva. Zákaz konkurence platí pro členy kontrolní komise obdobně jako pro členy představenstva. V případě zániku funkce člena kontrolní komise zvolí nejbližší členská schůze nového člena.

Družstvo, které má méně než 50 členů, se označuje jako **malé družstvo**. V tomto družstvu mohou stanovy určit, že se představenstvo nezřizuje a statutárním orgánem je předseda družstva. Kontrolní komise se v malém družstvu nezřizuje, její působnost vykonává členská schůze. Každý člen družstva má v takovém případě vůči statutárnímu orgánu družstva stejnou pravomoc jako kontrolní komise.

4.3 Bytové družstvo

Bytové družstvo je druhem družstva. Je založeno za účelem **zajištění bytových potřeb svých členů**. Bytové družstvo může za podmínek stanovených zákonem provozovat i jinou činnost, pokud tím neohrozí uspokojování bytových potřeb svých členů a tato činnost má ve vztahu k hlavní činnosti družstva pouze doplňkový nebo vedlejší charakter. Bytové družstvo může podnikat. Firma obsahuje označení „bytové družstvo“. **Bytové družstvo má ve vlastnictví družstevní byty. Tyto byty poskytuje do nájmu členům bytového družstva.** Převoditelnost družstevního podílu člena bytového družstva nemůže být omezena ani vyloučena, pokud má být nabyvatelem osoba, která splňuje podmínky stanov pro přijetí za člena bytového družstva. Převodem nebo přechodem družstevního podílu přechází na jeho nabyvatele nebo dědice nájem družstevního bytu včetně všech práv a povinností s tím spojených. Společné členství manželů v bytovém družstvu vzniká, jestliže je družstevní podíl součástí společného jmění manželů. Zisk bytového družstva může být použit pouze k uspokojování bytových potřeb členů a k dalšímu rozvoji bytového družstva.

Otázky:

1. Co je družstvo?
2. Jaké jsou orgány družstva?
3. Co je kontrolní komise družstva?
4. Co je bytové družstvo?

ČÁST IV. ŽIVNOSTENSKÉ PRÁVO

KAPITOLA I.

ÚVOD DO ŽIVNOSTENSKÉHO PRÁVA

Živnostenské právo je odvětvím práva veřejného. Jedná se o soubor právních norem, které upravují živnostenské podnikání, zejména podmínky živnostenského podnikání, kontrolu dodržování těchto podmínek, oprávnění k provozování živností, dále druhy živností, práva a povinnosti živnostníků a jejich vztah k jim nadřízeným orgánům.

Základními prameny živnostenského práva jsou Ústava ČR, Listina základních práv a svobod ČR, zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), zákon o živnostenských úřadech, zákon o kontrole (kontrolní řád) a nařízení vlády o obsahových náplních jednotlivých živností.

Podrobněji se budeme zabývat úpravou živnostenského podnikání v živnostenském zákoně.

K A P I T O L A 2.

POJEM ŽIVNOST, PODMÍNKY PROVOZOVÁNÍ ŽIVNOSTI

Živnostenský zákon upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu jejich dodržování. Tento zákon stanoví, co je živností a naopak co živností není. **Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem.** Soustavností se rozumí stálý výkon určité činnosti, který trvá určité časové období nebo se tato činnost pravidelně opakuje. Živností není činnost nahodilá nebo jednorázová. Může se však jednat o činnost vykonávanou sezónně s úmyslem každoročně ji opakovat (např. manželé prodávají každoročně na tržnici vánoční ozdoby).

Požadavek samostatnosti znamená, že osoba provozující živnostenskou činnost má živnostenské oprávnění. **Živnostenské oprávnění** je subjektivním právem podnikatele provozovat živnost. Provozováním činnosti vlastním jménem se rozumí, že podnikatel právně jedná při své podnikatelské činnosti pod svou obchodní firmou bez ohledu na to, zda činnost vykonává sám nebo prostřednictvím svých zaměstnanců. Požadavek provozování živnosti na vlastní odpovědnost znamená, že podnikatel odpovídá za své závazky v souvislosti se svou podnikatelskou činností celým svým majetkem. **Účelem provozování živnosti je dosažení zisku.** Není rozhodující, pro jaké účely bude zisk použit. Nerozhoduje také, zda bude zisku skutečně dosaženo, postačí, že podnikatel chtěl zisku dosáhnout.

Živností není například

- a) restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,
- b) provádění archeologických výzkumů,
- c) činnost lékařů, zubních lékařů, veterinárních lékařů a nelékařských zdravotnických pracovníků při poskytování zdravotní péče, činnost přírodních léčitelů,
- d) činnost advokátů, notářů, soudních exekutorů, znalců, tlumočnicků, daňových poradců,
- e) činnost bank, poskytování platebních služeb, směnářská činnost, činnost pojišťoven,
- f) pořádání loterií,
- g) výroba a distribuce elektřiny a plynu, obchod s elektřinou a plynem,
- h) provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Živnost může provozovat **fyzická nebo právnická osoba**, pokud splní podmínky stanovené živnostenským zákonem. Rozlišujeme **všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti**. Všeobecné podmínky musí splňovat každá fyzická osoba, která provozuje živnost.

Všeobecnými podmínkami provozování živnosti fyzickými osobami jsou:

- 1) dosažení věku 18 let,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) bezúhonnost. Bezúhonná není osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný

trestný čin, jestliže byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů.

Zvláštní podmínky musí být splněny pouze u některých živností, a to v případě, že to živnostenský nebo jiný zákon vyžaduje. **Zvláštními podmínkami** provozování živnosti jsou odborná nebo jiná způsobilost (např. určité vzdělání, praxe v oboru).

Otázky:

1. Co je živnostenské právo?
2. Jaké jsou prameny živnostenského práva?
3. Co je živnost?
4. Co se rozumí soustavností z pohledu živnostenského práva?

KAPITOLA 3.

DRUHY ŽIVNOSTÍ

1) ohlašovací živnosti

Tyto živnosti jsou provozovány na základě ohlášení. Živnostenské oprávnění vzniká u těchto živností **ohlášením**. Osoba, která hodlá provozovat ohlašovací živnost, je povinna ohlásit to živnostenskému úřadu. Ohlašovatel je povinen vymezit předmět podnikání, a to s dostatečnou určitostí a jednoznačností. Pokud ohlašovatel splní všechny podmínky stanovené zákonem, živnostenský úřad provede zápis do živnostenského rejstříku do pěti dnů ode dne doručení ohlášení a vydá podnikateli **výpis ze živnostenského rejstříku**. Podnikatel je povinen živnostenskému úřadu oznámit všechny změny týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny pro ohlášení živnosti. Ohlašovací živnosti se dělí na řemeslné, vázané a živnost volnou. Seznam živností stanoví přílohy živnostenského zákona.

a) řemeslné živnosti

Podmínkou pro provozování živnosti je **odborná způsobilost**. Tato způsobilost se prokazuje dokladem o řádném ukončení středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání nebo vysokoškolského vzdělání.

Příklad:

řeznictví a uzenářství, pekařství, cukrářství, kovářství, zámečnictví, zlatnictví a klenotnictví, holičství, kadeřnictví, kosmetické služby, pedikúra, manikúra

b) vázané živnosti

Podmínkou pro provozování živnosti je stejně jako u živností řemeslných **odborná způsobilost**, která je navíc mnohdy doplněna požadavkem **praxe v určitém oboru**.

Příklad:

výroba a zpracování paliv a maziv, oční optika, výroba nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických přípravků, vodní záchranářská služba, provozování autoškoly, psychologické poradenství

Příklad požadované odborné způsobilosti u živnosti „psychologické poradenství“: vysokoškolské vzdělání ve studijním oboru psychologie a jeden rok praxe v oboru (v případě jednooborového studia) nebo tři roky praxe v oboru (v případě víceoborového studia)

c) volná živnost

U tohoto druhu živnosti není podmínka odborné způsobilosti stanovena. Jedná se o živnost, která opravňuje k výkonu činností, pro jejichž provozování zákon **nevyžaduje** prokazování odborné ani jiné způsobilosti. Volná živnost zahrnuje 80 oborů činností.

Příklad:

výroba textilních výrobků, oděvů a oděvních doplňků, výroba hnojiv, výroba jízdních kol, vozíků pro invalidy a jiných nemotorových dopravních prostředků, výroba školních a kancelářských potřeb, fotografické služby

2) koncesované živnosti

Podmínkou pro provozování živnosti je **odborná způsobilost**, která je navíc mnohdy doplněna požadavkem **praxe v určitém oboru**. Tyto živnosti jsou provozovány na základě **koncese**. Koncese znamená státní povolení k provozování živnosti. Živnostenské oprávnění vzniká dnem, kdy **rozhodnutí o udělení koncese nabylo právní moci**. Osoba, která

hodlá provozovat koncesovanou živnost, podá žádost o vydání koncese živnostenskému úřadu. V této žádosti je třeba uvést předmět podnikání. K žádosti o koncesi přiloží fyzická osoba doklad prokazující její odbornou nebo jinou způsobilost.

Pokud je k provozování živnosti nutný souhlas, povolení nebo vyjádření orgánu státní správy, živnostenský úřad mu předloží žádost o koncesi. Tento orgán je povinen zaujmout stanovisko do 30 dnů od doručení žádosti. Jeho stanoviskem je živnostenský úřad vázán. Pokud tento orgán nesouhlasí s udělením koncese, živnostenský úřad žádost o vydání koncese zamítne. V případě, že není vyžadováno vyjádření orgánu nebo tento orgán rozhodne kladně, živnostenský úřad následně rozhodne o udělení koncese. Do pěti dnů ode dne, kdy rozhodnutí o udělení koncese nabylo právní moci, provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá **výpis ze živnostenského rejstříku**. Podnikatel je povinen živnostenskému úřadu oznámit všechny změny týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny jako náležitosti žádosti o koncesi. Seznam živností stanoví příloha živnostenského zákona.

Příklad:

výzkum, vývoj, výroba a zpracování výbušnin, provozování cestovní kanceláře, ostraha majetku a osob, provozování pohřební služby, provozování střelnic a výuka a výcvik ve střelbě se zbraní

Příklad požadované odborné způsobilosti u živnosti „provozování střelnic a výuka a výcvik ve střelbě se zbraní“:

vysokoškolské vzdělání ve studijním oboru zaměřeném na vojenství, policii nebo tělovýchovu a sport, a 2 roky praxe v řízení střeleb nebo provozování střelnic

Příklad povolení orgánu státní správy k žádosti o koncesi:

K žádosti o koncesi pro živnost „provozování pohřební služby“ se vyžaduje souhlas krajské hygienické stanice. Pokud stanice nesouhlasí s udělením koncese, živnostenský úřad žádost o vydání koncese zamítne.

Pro všechny druhy živností platí, že podnikatel prokazuje své živnostenské oprávnění **výpisem ze živnostenského rejstříku**.

KAPITOLA 4.

ODPOVĚDNÝ ZÁSTUPCE, PROVOZOVNA

Podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce. **Odpovědný zástupce** je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné a i zvláštní podmínky provozování živnosti, pokud jsou požadovány. Způsob ustanovování odpovědného zástupce do funkce u živností ohlašovacích a koncesovaných je odlišný. U ohlašovacích živností se odpovědný zástupce živnostenskému úřadu pouze oznamuje a úřad jen přezkoumá, zda zástupce splňuje zákonné podmínky. U koncesovaných živností živnostenský úřad odpovědného zástupce schvaluje a ustanovení nabývá účinnosti dnem, kdy rozhodnutí živnostenského úřadu nabylo právní moci.

V některých případech podnikatel odpovědného zástupce ustanovit musí (např. v případě, že podnikatel nespĺňuje zvláštní podmínky provozování živnosti).

Prostor, ve kterém je živnost provozována, se nazývá **provozovna**. Živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud je podnikatel vlastní nebo má právo je užívat. Počet provozoven není omezený. Podnikatel je povinen zajistit, aby byla provozovna řádně označena. Pro každou provozovnu musí být ustanovena osoba odpovědná za činnost provozovny. Povinností podnikatele je dále zajistit, aby v provozovně určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům byla v prodejní době určené pro styk se spotřebiteli přítomna osoba, která ke komunikaci používá český nebo slovenský jazyk. Podnikatel je také povinen vydat na žádost zákazníka doklad o prodeji zboží a o poskytnutí služby. Na dokladu musí být uvedeno označení podnikatele obchodní firmou, datum prodeje zboží nebo poskytnutí služby, druh zboží nebo služby a cena.

Příklady provozoven:

prodejna, kancelář, dílna, ordinace, stánek, pojízdná prodejna

K A P I T O L A 5.

**ZÁNİK ŽIVNOSTENSKÉHO OPRÁVNĚNÍ,
ŽIVNOSTENSKÝ REJSTŘÍK, ŽIVNOSTENSKÉ ÚŘADY****Živnostenské oprávnění zaniká:**

- a) smrtí podnikatele. V případech stanovených zákonem mohou v provozování živnosti pokračovat dědicové.
- b) zánikem právnické osoby,
- c) uplynutím doby, pokud bylo živnostenské oprávnění omezeno na dobu určitou,
- d) rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Živnostenský úřad zruší živnostenské oprávnění, pokud

- a) podnikatel přestal splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti,
- b) o to podnikatel požádá,
- c) podnikatel neprovozuje živnost po dobu delší než čtyři roky.

Živnostenský rejstřík je veřejný seznam podnikatelů, kteří podnikají na základě živnostenského oprávnění, tedy provozují svou živnost. Rejstřík vedou živnostenské úřady v elektronické podobě.

Do živnostenského rejstříku se zapisuje:

- a) jméno a příjmení, státní občanství, bydliště, rodné číslo podnikatele,
- b) předmět podnikání,
- c) druh živnosti,
- d) provozovny, ve kterých je činnost provozována,
- e) doba platnosti živnostenského oprávnění,
- f) datum vzniku živnostenského oprávnění,
- g) datum zániku živnostenského oprávnění.

Živnostenské úřady provádějí v rámci své působnosti **živnostenskou kontrolu**.

To znamená, že sledují, zda a jak jsou plněny povinnosti stanovené živnostenským zákonem. Kontrolní činnost vykonávají zaměstnanci živnostenských úřadů. Živnostenský úřad může uložit podnikateli odstranění nedostatků zjištěných při provozování živnosti. Lhůta pro odstranění nedostatků však není zákonem stanovena. Zákon uvádí, že se musí jednat o přiměřenou dobu, která bude záležet na okolnostech konkrétního případu. Při provádění živnostenské kontroly postupují živnostenské úřady podle zákona o kontrole (kontrolní řád). Tento zákon obsahuje základní pravidla kontrolní činnosti. V případě porušení živnostenského zákona a dalších právních předpisů, které upravují živnostenské podnikání, se v některých případech fyzická osoba může dopustit přestupku, právnická osoba správního deliktu.

Soustava živnostenských úřadů:

- 1) **obecní** živnostenské úřady (Jedná se o odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.)
- 2) **krajské** živnostenské úřady (Jedná se o odbory krajských úřadů.)
- 3) **Živnostenský úřad ČR** (Tento úřad dosud nebyl fakticky zřízen, jeho působnost vykonává Ministerstvo průmyslu a obchodu. Toto ministerstvo je ústřední správní úřad pro oblast živnostenského podnikání.)